BUSINESS મિત્ર

નિફ્ટીમાં દબાણ વચ્ચે સ્મોલકેપમાં ધૂમ

પસંદગીના શેરોમાં 38 ટકાથી 85 ટકા સુધી વધ્યા

10 શેરોએ આપ્યું છપ્પરફાડ વળતર

મુંબઈ, તા. 19 :નાણાકીય વર્ષ 2026 દરમ્યાન શેરબજારમાં નિફ્ટી પર દબાણ જોવા મળ્યું છે, પરંતુ આ નબળાઇ વચ્ચે સ્મોલકેપ સેમગેન્ટના ઘણા શેરોએ સારો દેખાવ કર્યો છે. કેટલાક શેરોએ રોકાણકારોને મલ્ટીબેગર રિટર્ન આપ્યું હતું. જ્યારે અન્ય ઘણા શેરો પણ 38 ટકાથી 85 ટકા સુધી પહોંચ્યા હતા.

ખાસ કરીને આ કંપનીઓમાં એફઆઈઆઈનો પણ સારો હિસ્સો છે. આ યાદીમાં વેલસ્પન કોર્પ, રાશી પેરિફરલ્સ અને સ્પાર્ક જેવા અન્ય શેરોના સમાવેશ થાય છે.

10 સ્મોલકેપ શેરોની કામગીરી અને એફઆઈઆઈના રોકાણની સ્થિતિ જોઈએ તો વેલસ્પન કોર્પના કેલેન્ડર વર્ષ 2026માં 227.6 ટકાનું પ્રભાવશાળી વળતર આપ્યું છે. આ સમયગાળા દરમ્યાન શેર લગભગ રૂ. 812થી વધીને રૂ. 2660ની આસપાસ પહોંચ્યો હતો. કંપનીમાં એફઆઈઆઈનો 14.61 ટકા હિસ્સો છે. રાશી પેરિફરલ્સમાં 123 ટકા ઉછળ્યો હતો. જે રૂ. 357થી વધીને રૂ. 796.50ની આસપાસ પહોંચી ગયો છે. જેમાં એફઆઈઆઈનો 3.27 ટકા હિસ્સો છે. સ્પાર્ક એ 115 ટકા વળતર આપ્યું છે. જે આ વર્ષે આ શેર લગભગ રૂ. 133.96થી વધીને રૂ. 289ની ઉંચી સપાટીએ પહોંચ્યો હતો.જે કંપનીમાં એફઆઈઆઈનો 3.90 ટકા હિસ્સો છે. આ સિવાય એરોફેલક્સ એન્ટરપ્રાઈઝમાં 85 ટકાનો ઉછાળો જોવાયો છે. જેમાં એફઆઈઆઈનો હિસ્સો 1.25 ટકા છે. આઝાદ એન્જિનીયરીંગમાં 80.6 ટકા વળતર આપ્યું છે, જે વધીને રૂ. 2919ની ઉંચી સપાટીએ પહંચ્યો છે, જેમાં એફઆઈઆઈ પાસે 13.30 ટકા હિસ્સો છે. ડીપ ઈન્ડ.માં 78.5 ટકાનો વધારો થયો છે, જે રૂ. 825ની ઉંચી સપાટીએ પહોંચ્યો છે, જેમાં એફઆઈઆઈનો 1.47 ટકા હિસ્સો છે. આ ઉપરાંત, જીઈ વર્નોવા ટી એન્ડ ડી ઈન્ડિયામાં 80 ટકા રિટર્ન મળ્યું છે. આઈપીસી લેબમાં 43.5 ટકા વળતર આપ્યું છે અને એફઆઈઆઈનો હિસ્સો 10.72 ટકા હિસ્સો છે.

નવા સપ્તાહમાં 18 IPO ખુલશે

14 આઇપીઓ લિસ્ટીંગ થશે

અમદાવાદ, તા. 19: 21 સપ્ટેમ્બરથી શરૂ થતું સપ્તાહ આઈપીઓની દ્રષ્ટિએ ધમાકેદાર બનશે. આ નવા સપ્તાહમાં 18 નવા આઈપીઓ ખુલશે, જેમાથી 6 મેઈનબોર્ડ સેગમેન્ટના છે. આ સિવાય નવા સપ્તાહમાં પહેલાથી જ ખુલ્લા 5 આઈપીઓમાં નાણાં રોકાણ કરવાની તક પણ મળશે. શેરબજારમાં નવી લિસ્ટેડ કંપનીઓની વાત કરીએ તો આ નવા શરઊઆતના સપ્તાહમાં 14 કપંનીઓના શેર ડેબ્યૂ કરવા જઇ રહ્યા છે, જેમાંથી 6 કંપનીઓ મેઈનબોર્ડ સેગમેન્ટ છે.

સપ્તાહમાં 22મી સપ્ટેમ્બરે વરમોરા ગ્રેનિટો આઈપીઓ ખુલશે, જે રૂ. 708.02 કરોડનો છે. જેની પ્રાઈસ બેન્ડ રૂ. 140-148ની છે, જ્યારે લોટ સાઈઝ 101 શેર છે. આ સાથે આર્મી ઈન્ફોટેક લિ.નો રૂ. 300 કરોડનો આઈપીઓ 23મી સપ્ટેમ્બરે ખુલશે, જેની પ્રાઈસ બેન્ડ રૂ. 350થી 275ની છે. અને 40 શેરનો લોટ રહેશે. જે 25મી સપ્ટેમ્બરે બંધ થશે. જે બીએસઈ અને એનએસઈ પર લિસ્ટ થઇ શકે છે. આ સિવાય એડ્રોઈટ ઈન્ડ. રૂ. 150.71 કોરડ એકત્ર કરવા માગે છે. જે 23મી સપ્ટેમ્બરે ખુલશે, જ્યારે 25 સપ્ટેમ્બરે બંધ થશે.

ચાંદી આ અઠવાડિયે રૂ. 7988 મોંઘી, રૂ. 2.37 લાખ ભાવ પહોચ્યો

સોનું રૂ. 1789 વધીને રૂ. 1.54 લાખે પહોંચ્યું 2026માં અત્યાર સુધી સોનું રૂ. 21,000 મોંઘું થયું

મુંબઈ, તા. 19: આ અઠવાડિયે સોના-ચાંદીના ભાવમાં તેજી રહી. એક કિલો ચાંદીના ભાવ રૂ. 7,988 રૂપિયા વધીને રૂ. 2.37 લાખ થયા છે. આ પહેલાં ગયા અઠવાડિયે એટલે કે 11 સપ્ટેમ્બરે તેનો ભાવ રૂ. 2.29 લાખ હતો.

બીજી તરફ, 10 ગ્રામ 24 કેરેટ સોનાના ભાવ રૂ. 1.52 લાખથી વધીને રૂ. 1,54 લાખ થઈ ગયા છે. આ અઠવાડિયે તેની કિંમતમાં રૂ. 1,789 નો વધારો થયો છે.

ડિસેમ્બર સુધીમાં સોનું રૂ. 1.70 લાખ અને ચાંદી રૂ. 3 લાખ સુધી પહોંચી શકે છે. વિશ્વની સેન્ટ્રલ બેંકો પણ સતત સોનું ખરીદી રહી છે. છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં, મધ્યસ્થ બેંકોએ સતત વાર્ષિક 1,000 ટનથી વધુ સોનું ખરીદ્યું છે. રશિયા-યુક્રેન યુદ્ધ, ચીન-તાઈવાન તણાવ અને ઈઝરાયલ-હમાસ સંઘર્ષ જેવા ભૂ-રાજકીય વિકાસે પણ સુરક્ષિત રોકાણ તરીકે સોનાની માંગને ટેકો આપ્યો છે. આગળ અનિશ્ચિતતાના માહોલમાં પણ સોનામાં તેજી ચાલુ રહેશે અને પરિસ્થિતિ સુધરતાં ચાંદીમાં પણ મોટો ઉછાળો આવશે. હાલના વલણને ધ્યાનમાં લેતાં ડિસેમ્બર સુધીમાં સોનું રૂ. 1.70 લાખ અને ચાંદી રૂ. 3 લાખ સુધી પહોંચી શકે છે. આ વર્ષે સોના-ચાંદીના ભાવમાં સતત તેજી મંદી જોવા મળી છે.

તેલ બજાર સુરત

૧૫ કિલોના ભાવ

સીંગતેલ (૧૫ કિ.)	૩૧૮૦	કોપરેલ	૪૫૦૦
સીંગતેલ (૧૫ લિ.)	૨૯૫૦	વનસ્પતિ ઘી	૨૫૯૦
સીંગતેલ (૫ લી)	૯૮૦	સનફ્લાવર	૨૫૮૦
કપાસીયા (૧૫ કિ.)	૨૮૩૦	તલતેલ	૪૫૦૦
કપાસીયા (૧૫ લિ.)	૨૬૦૦	દિવેલ	૨૫૦૦
કપાસીયા (૫ લિ.)	૯૩૦	મકાઇ તેલ	૨૬૦૦
સરસીયું તેલ	૨૯૮૦		

સોના-ચાંદી સુરત

(ટેક્ષ સહિત)

સટાન્ડર્ડ સોનું	૧૫૯૦૯૦
તેજાબી સોનું	૧૫૯૦૦૦
દાગીના-૨૨ કેરેટ	૧૫૧૧૩૦
દાગીના-બીએસઆઈ હોલમાર્ક	૧૫૫૯૧૦
સોનાનાં બિસ્કીટ	૧૫૯૦૯૦૦
ચાંદી (૯૯૯)	૨૪૩૯૦૦
ચાંદી સિક્કા	૨૪૫૪૦૦

જથ્થાબંધ ખાંડબજાર

પ્રતિ ક્વિન્ટલ ભાવ (રૂા.)

મહારાષ્ટ્ર	
એમ-30 (ભરવાલાયક)	૫૫૦૦
એમ-30	૫૫૦૦
એસ-30	૫૪૦૦
ગુજરાત	
એમ-30	૫૨૦૦
એસ-30	૫૧૦૦

યાર્ન બજાર સુરત

(GST સાથેના ભાવ) નરેશ / મુકેશ ઘીવાળા ૩૫૧૬૪૪૬ - ૨૫૯૯૯૭૪

પ્રફુલ/સાલાસર/કેપલોન	**રૂા.**	૭૫/૩૬ ''	૧૫૦	-----	---
૩૦/૨૪ બ્રાઇટ	૩૦૧.૩૫	૫૦/૩૬ ''	૧૫૭	૮૦/૭૨ બ્લેક રોટો	૧૭૭.૫
૩૦/૩૬ એફડી	૩૦૮.૭૫	૫૦/૪૮ SD/ક્રેપ	૨૭૭	**ગાર્ડન**	
લોકલ		**RIL રિલાયન્સ**		૪૯/૨૪ એફડીવાય	૧૫૭
૬૨/૩૬ ક્રિમ્પ	૧૬૮.૫	૯૦/૩૬ ક્રિમ્પ	૧૬૨	૩૦/૧૪ ક્રિમ્પ	૨૧૩.૫
૬૮/૩૬	૧૬૫.૫	૧૧૪.૧૩ રોટો	---	૬૨ ક્રિમ્પ	૧૬૯.૫
૭૨/૩૬ ક્રિમ્પ	૧૬૬.૫	૧૦૦ ટેક્ષ	૧૬૧	૬૮ ક્રિમ્પ	૧૬૬.૫
૯૦/૩૬ ક્રિમ્પ	૧૫૧.૫	**વેલનોન** (જીએસટી સાથે)		૭૨ ક્રિમ્પ	૧૬૬.૫
૮૪/૪૮ ક્રિમ્પ	૧૬૨.૫	૮૦/૭૨ રોટો	૧૭૨.૫	૭૫ ક્રિમ્પ	૧૬૫.૫
૩૦/૧૪ ક્રિમ્પ		૮૦/૭૨ ફોલ્ડર	૭૭.૫	૮૦ ક્રિમ્પ	૧૬૩
૮૦/૭૨ રોટો.	૧૬૭.૫	૧૬૦ ડીસ્કેટ	૧૭૭.૫	૮૦/૭૨ રોટો	૧૬૮.૫
૮૦/૩૬ રોટો.	૧૬૮.૫	---	---	૩૦/૨૪ બ્રાઇટ	---
૧૫૦/૪૮બ્રાઇટ	૧૬૦	૮૦/૧૦૮ ''	૧૭૦	૩૦/૩૬ એફડી	---
				TPM	૧૬૭.૫

ઈ-વે-બિલ અને વાર્ષિક રિટર્નના ટર્નઓવરમાં તફાવતને કારણે કલમ 73 હેઠળ સત્તા પ્રાપ્ત કરી માંગણું નક્કી કરી કાર્યવાહી કરી શકાય નહીં

નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટનો અગત્યનો ચૂકાદો

કાયદાની કેડીએ...
ઈશ્વર રૂદલાલ

GST કાયદા હેઠળ વેચાણનું ઈન્વોઈસ, ઈ-વે-બિલ અને વાર્ષિક રિટર્નમાં કરદાતાએ જાહેર કરેલ ટર્નઓવર એક બીજા સાથે સંબંધિત હોવા છતાં, તેમનો હેતુ અલગ છે. ઈ-વે-બિલ અને વાર્ષિક રિટર્નના ટર્નઓવરના તફાવતને કારણે સત્તા અધિકાર હાંસલ કરી, કલમ 73 હેઠળ નોટિસ ઈસ્યુ કરી, ઓછા ભરાયેલ વેરા, વ્યાજ અને દંડની રકમ નક્કી કરી, વસૂલાતની કાર્યવાહી આસી. કમિશ્નર કરી શકે નહીં એવો અગત્યનો ચૂકાદો નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટે આપ્યો છે. ખેર! નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટના એમ સી બાઉકેમી ઈન્ડિયા પ્રા.લી. વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા સ્પે.સી.એપ્લી. નં. 5830/2025ના તા. 10/07/25ના ચૂકાદા તરફ એક નજર નાંખીએ તો...

હક્કીત...

અરજદાર પ્રા.લી. કંપની છે અને બાંધકામમાં ઉપયોગમાં લેવાતા રસાયણિક ઉત્પાદનો અને ટેકનોલોજીના ઉત્પાદન તથા સપ્લાયના વ્યવસાયમાં હતા. અરજદાર કંપનીએ કાયદાની જોગવાઈ હેઠળ તા. 1-4-18થી 31-3-19ના સમય માટે જરૂરી રીટર્નો ભર્યા હતા. તો આસી. કમિશ્નર સ્ટેટ ટેક્ષ, એ વર્ષ 2018-19 માટે તા. 26-12-23ના રોજ DRC-0A ઈસ્યુ કરી નીચેના ત્રણ મુદ્દાઓ જણાવી, રૂા. 78,74,893ની સૂચિત જવાબદારીની જાણ કરી હતી.

ઈ-વે-બિલ અને વાર્ષિક રિટર્નના ઓવરમાં તફાવત માહિતીની મેળવણીના અભાવે વધુ ઈન્પૂટ ટેક્ષ. ક્રેડિટ લીધાનો આક્ષેપ અને કલમ 17(5) હેઠળ અમાન્ય ક્રેડિટ ઓછી દર્શાવ્યાનો આક્ષેપ.

અરજદાર કંપનીના જણાવ્યા મુજબ ફોર્મ DRC-1Aની પ્રાથમિક સૂચનાનો જવાબ આપે તે પહેલાં જ બીજા દિવસે તા. 2712-23ના રોજ કલમ 73(1) હેઠળ ફોર્મ DRC-01માં કારણદર્શક નોટિસ ઈસ્યુ કરી હતી. અરજદારે તા. 4-1-24ના રોજ જવાબ આપી જણાવ્યું કે વાસ્તવિક વેચાણ પરનો ટેક્ષ સંપૂર્ણપણે ભરાયો હતો. તો ઈ-વે-બિલ અને GSTR-9ની રકમો વચ્ચેનો તફાવત ઈ-વે-બિલ બનાવતી વખતે થયેલી ભૂલોને કારણે હતો. અને કોઇ વેરો ઓછો ભરાયો ન હતો. ત્યારબાદ તા. 10-3-24ના રોજનાં ઓર્ડરથી આ તફાવત બદલ રૂા.27,68,190નું ટેક્ષ વ્યાજ અને દંડનું માંગણું ઊભું કરવામાં આવ્યું જે આદેશ સામે કંપનીએ અપીલ ફાઈલ કરી પરંતુ સમયમર્યાદાને કારણે નામંજૂર થઈ. તો વ્યકિતગત સુનાવણી ન આપવી અને રજૂઆતો ધ્યાનમાં ન લેવી એ ખામીઓ દર્શાવી ભૂલ સુધારણા અરજી તા. 12-3-25ના રોજ નામંજૂર થતા અરજદારે નોટિસ અને સંબંધિત આદેશને ના.હાઈકોર્ટ સમક્ષ પડકાયો.

દલીલ...

અરજદારના વિધ્વાન એડવોકેટે દલીલ કરતા જણાવ્યું કે ઈ-વે-બિલ અને GSTR-9ના ઓવર વચ્ચેના તફાવતને કારણે કલમ 73 હેઠળ આપી કમિશ્નરશ્રીએ ક્ષેત્ર અધિકાર હાંસલ કરી કારણદર્શક નોટિસ બજાવવામાં ભૂલ કરી છે.

ચૂકાદો...

ના.હાઈર્ટે ચૂકાદો આપતા જણાવ્યું કે માલ હરફેર માટે કલમ 68 હેઠળ ઈ-વે-બિલ ઈસ્યૂ કરવાનું રહે છે. અને તેથી ટેક્ષ ભરાયો નથી કે ઓછો ભરાયો છે તે નક્કી કરવા ખાતાના અધિકારીને કલમ 73 હેઠળ ક્ષેત્ર અધિકાર, પ્રાપ્ત થતો નથી.

ના.હાઈકોર્ટે જણાવ્યું કે અમારા મતે, ઈ-વે-બિલ અને કરદાતાએ GSTR-9માં જાહેર કરેલ ટર્નઓવરમાં તફાવતને કારણે અધિકારીશ્રીએ કાયદાની કલમ 73 હેઠળ ક્ષેત્રાધિકાર પ્રાપ્ત કરવો જોઈતો ન હતો, એમ જણાવી રીટ-પીટીશન મંજૂર કરી તા. 27-12-23ની કારણદર્શક નોટિસ અને તા. 10-3-24નો ઓરીજીનલ ઓર્ડર તેમજ તા. 23-10-24નો એપેલટ ઓર્ડર અને તા. 12-3-25ના ઓર્ડરો ગેરકાયદેસર ઠરાવી દૂર કર્યા.

ભારતના વિદેશી હૂંડિયામણ ભંડારમાં $4.92 અબજનો ઘટાડો

ગોલ્ડ રિઝર્વ $2.59 અબજ ઘટ્યું; ટૂંકા ગાળાના ઘટાડા છતાં વાર્ષિક ધોરણે વિદેશી હૂંડિયામણ ભંડારમાં $77.62 અબજનો વધારો

મુંબઈ, તા. 19: ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) દ્વારા શુક્રવારે જાહેર કરાયેલા આંકડા મુજબ, 11 સપ્ટેમ્બરના રોજ પૂરા થયેલા સપ્તાહમાં ભારતનો વિદેશી હૂંડિયામણ ભંડાર $4.92 બિલિયન ઘટીને $780.78 બિલિયન થયો. આ ઘટાડો મુખ્યત્વે વિદેશી ચલણ સંપત્તિ (FCA) અને સોનાના ભંડારમાં ઘટાડો થવાને કારણે થયો હતો. RBI ના ડેટા અનુસાર, વિદેશી હૂંડિયામણ સંપત્તિ, જે અનામતનો સૌથી મોટો ઘટક છે, તે અઠવાડિયા દરમિયાન $2.37 બિલિયન ઘટીને $645.80 બિલિયન થઈ ગઈ. આ જ સમયગાળા દરમિયાન ભારતનો સોનાનો ભંડાર $2.59 બિલિયન ઘટીને $111.23 બિલિયન થયો. દરમિયાન, સ્પેશિયલ ડ્રોઈંગ રાઈટ્સ (SDRs) $39 મિલિયન વધીને $18.85 બિલિયન થયો. વિદેશી હૂંડિયામણ અનામતમાં સાપ્તાહિક ઘટાડા છતાં, ભારતનો વિદેશી હૂંડિયામણ અનામત માર્ચ 2026 ના અંતની તુલનામાં યુએસ ડોલરની દ્રષ્ટિએ $89.67 બિલિયન વધુ છે. RBI ના ડેટા અનુસાર, માર્ચ 2026 ના અંતની તુલનામાં વિદેશી હૂંડિયામણ સંપત્તિમાં $93.51 બિલિયનનો વધારો થયો છે, જ્યારે સોનાના ભંડારમાં $4.17 બિલિયનનો ઘટાડો થયો છે. ભારતના કુલ વિદેશી હૂંડિયામણ અનામતમાં વાર્ષિક ધોરણે $77.62 બિલિયનનો વધારો થયો છે. આ સમયગાળા દરમિયાન વિદેશી હૂંડિયામણ સંપત્તિમાં $58.78 બિલિયનનો વધારો થયો છે, જ્યારે સોનાના ભંડારમાં $18,81 બિલિયનનો વધારો થયો છે. RBI એ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે આ આંકડા કામચલાઉ છે. આંકડાઓમાં કોઈપણ વિસંગતતા રાઉન્ડિંગ ઓફને કારણે હોઈ શકે છે.

બ્રિટીશ કૂટનીતિના કારણે મક્કા અને મદીનાનો કબજો સાઉદી પરિવારને મળ્યો હતો

ટુંધ પોઇન્ટ ▪ સંજય વોરા ▪

આજે સાઉદી શાહી પરિવાર મક્કા અને મદીનાનો કબજો ધરાવે છે, પરંતુ લગભગ ૧૦૦ વર્ષ પહેલાં પરિસ્થિતિ તદ્દન અલગ હતી. તે સમયે મક્કા પર હાશેમી પરિવારનું શાસન હતું, જે પયગંબર મુહમ્મદના વંશજ હતા. મક્કાના શરીફ અને હિજાઝના રાજા હુસૈન બિન અલી આ પરિવારના વારસદાર હતા. ઓટ્ટોમન સામ્રાજ્ય (ઓસ્માનિયા સલ્તનત) દરમિયાન પણ મક્કાના શરીફનું પદ હાશેમી પરિવાર પાસે હતું. શરીફ હુસૈન બિન અલી હાશેમી પરિવારના નેતા હતા, જેમને પયગંબર મુહમ્મદના વંશજ માનવામાં આવે છે. તેમના પુત્ર અબ્દુલ્લા બિન હુસૈનનો જન્મ પણ ૧૮૮૨માં મક્કામાં થયો હતો. બીજી બાજુ, સાઉદ પરિવારનો ગઢ મધ્ય અરબના નજદ પ્રદેશમાં હતો. અબ્દુલ અઝીઝ ઇબ્ને સાઉદ પરિવાર ધીમે ધીમે આ પ્રદેશમાં પોતાની શક્તિનો વિસ્તાર કરી રહ્યો હતો. બંને પરિવારો વચ્ચે પહેલાથી જ સત્તા માટે સંઘર્ષ ચાલી રહ્યો હતો.

૧૯૧૫ની દારિન સંધિ હેઠળ બ્રિટને નજદ અને કેટલાક અન્ય વિસ્તારો પર ઇબ્ને સાઉદના અધિકારને માન્યતા આપી હતી. બદલામાં, ઇબ્ને સાઉદને બ્રિટન તરફથી ૨૦,૦૦૦ પાઉન્ડ અને ૧,૦૦૦ રાઇફલ્સ મળ્યાં હતાં. બ્રિટને નજદને દર મહિને ૫,૦૦૦ પાઉન્ડ પૂરાં પાડવાની પણ સંમતિ આપી હતી. જ્યારે બ્રિટન હુસૈનને ઓટ્ટોમન સામ્રાજ્ય સામે લડવા માટે પૈસા અને શસ્ત્રો પૂરાં પાડી રહ્યું હતું, ત્યારે તે ઇબ્ને સાઉદ સાથેના તેના સંબંધોને પણ મજબૂત બનાવી રહ્યું હતું.

જૂન ૧૯૧૬માં શરીફ હુસૈને ઓટ્ટોમન શાસન સામે બળવો શરૂ કર્યો. તેમના પુત્રો ફૈઝલ અને અબ્દુલ્લાએ આરબ સૈન્યનું નેતૃત્વ કર્યું હતું. બ્રિટને તેમને શસ્ત્રો, પૈસા અને લશ્કરી સલાહકારો પૂરા પાડ્યા હતા. બ્રિટન ફક્ત હાશેમીઓને જ ટેકો આપી રહ્યું ન હતું. બ્રિટન પોતાની કૂટનીતિ હેઠળ નજદના શાસક ઇબ્ને સાઉદ સાથે પણ તેના સંબંધો મજબૂત કરી રહ્યું હતું. ૧૯૧૮-૧૯માં બંને આરબ હરીફો વચ્ચે ખુલ્લી લડાઈ શરૂ થઈ. ઇબ્ને સાઉદના દળોએ તારાબાહ ખાતે હુસૈનના પુત્ર પ્રિન્સ અબ્દુલ્લાની આગેવાની હેઠળના હાશેમી સૈન્યને હરાવ્યું. આ યુદ્ધનો મુખ્ય વળાંક ૧૯૨૪-૨૫માં આવ્યો, જ્યારે નજદના શાસક અબ્દુલ અઝીઝ ઇબ્ને સાઉદના સૈન્યએ મક્કા, મદીના અને જેદ્દાહ જેવા શહેરો ધરાવતા હિજાઝ પ્રદેશમાં આગેકૂચ કરી. પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ પછી ઓટ્ટોમન સામ્રાજ્યનું પતન થયું. હુસૈનને આરબ પ્રદેશોમાં એક વિશાળ અને સ્વતંત્ર આરબ સામ્રાજ્ય બનાવવાની આશા હતી. જોકે, આવું બન્યું નહીં. બ્રિટન અને ફ્રાન્સે આ પ્રદેશમાં પ્રભાવ અને નિયંત્રણની નવી વ્યવસ્થાઓ સ્થાપિત કરી. બ્રિટને વિવિધ પ્રદેશોમાં હાશેમી પરિવારના સભ્યોને સત્તા આપી. હુસૈન હાશેમીના પુત્ર ફૈઝલને ઇરાકનો શાસક બનાવવામાં આવ્યો, જ્યારે તેમના બીજા પુત્ર અબ્દુલ્લાને ટ્રાન્સજોર્ડનનો શાસક બનાવવામાં આવ્યો, જે પાછળથી આધુનિક જોર્ડન બન્યું.

મક્કાના મૂળ શાસક હાશેમી પરિવારની શક્તિ ધીમે ધીમે અરબી દ્વીપકલ્પની બહાર ખસી ગઈ. ૧૯૨૪માં પરિસ્થિતિ ઝડપથી બદલાઈ ગઈ. ઇબ્ને સાઉદના સૈન્યે નજદથી પશ્ચિમ તરફ આગળ વધવાનું શરૂ કર્યું. તેની ઇખ્વાન સેનાએ તૈફ પર કબજો કર્યો અને પછી તેણે મક્કા તરફ આગળ વધવાનું શરૂ કર્યું. તૈફ પર કબજો કરતી વખતે હિંસા અને લૂંટફાટના અહેવાલોથી મક્કામાં ભય ફેલાયો. હિજાઝના રાજા હુસૈન બિન અલીએ ફરી એકવાર બ્રિટનને મદદ માટે અપીલ કરી. આ વખતે બ્રિટિશ સરકારે હિજાઝ અને પવિત્ર શહેરોના ભવિષ્ય અંગે પોતાને સંપૂર્ણપણે તટસ્થ જાહેર કર્યું. બ્રિટને હુસૈનને લશ્કરી સહાય મોકલી નહીં.

બ્રિટને મક્કા અને મદીના સીધા ઇબ્ને સાઉદને સોંપ્યાં ન હતાં. ઇબ્ને સાઉદના દળોએ આ શહેરો પર કબજો કર્યો, પરંતુ એક મહત્ત્વપૂર્ણ ક્ષણે બ્રિટને તેના ભૂતપૂર્વ સાથી હાશેમીને છોડી દીધો, જેનાથી ઇબ્ને સાઉદ માટે આગળ વધવાનો માર્ગ ખુલ્લો થઈ ગયો. ઇબ્ને સાઉદ મક્કામાં પ્રવેશ્યો. ત્યારબાદ તેના દળોએ ધીમે ધીમે મદીના અને જેદ્દાહ પર પણ કબજો કર્યો. ૧૯૨૫ના અંત સુધીમાં હિજાઝ સંપૂર્ણપણે ઇબ્ને સાઉદના નિયંત્રણ હેઠળ આવી ગયું હતું. જાન્યુઆરી ૧૯૨૬માં મક્કાના નેતાઓએ ઇબ્ને સાઉદ પ્રત્યે વફાદારી દાખવી, જે હિજાઝના રાજા બન્યા.

૧૯૨૦માં પ્રિન્સ અબ્દુલ્લાએ મક્કા છોડી દીધું. બાદમાં તેઓ ટ્રાન્સજોર્ડન ગયા અને બ્રિટિશ સમર્થનથી તેના શાસક બન્યા. આ જ પરિવાર આજે પણ જોર્ડન પર શાસન કરે છે. જોર્ડનના વર્તમાન રાજા અબ્દુલ્લા દ્વિતીય પ્રિન્સ અબ્દુલ્લા બિન હુસૈનના પ્રપૌત્ર છે. ઇરાકમાં હાશેમી રાજાશાહીનો અંત ૧૯૫૮માં આવ્યો હતો, પરંતુ જોર્ડનમાં આજે પણ આ રાજવંશ ચાલુ છે. મક્કા અને મદીના કબજે કર્યા પછી ઇબ્ને સાઉદ અને તેમના પરિવારે બંને પવિત્ર શહેરો પર નિયંત્રણ મેળવ્યું. જોકે, બે પવિત્ર મસ્જિદોના રક્ષકનું સત્તાવાર બિરુદ ઘણું પાછળથી આવ્યું. સાઉદી રાજા ફહાદે ૧૯૮૬માં સત્તાવાર રીતે આ બિરુદ અપનાવ્યું. આજે સાઉદી અરેબિયાના રાજા સલમાન પણ આ જ બિરુદનો ઉપયોગ કરે છે. આજે મક્કા અને મદીના જેવાં પવિત્ર શહેરોનો કબજો મુહમ્મદ પયગંબરના વારસદારોને બદલે સાઉદીના રાજપરિવાર પાસે હોય તો તેના માટે પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ પછી બ્રિટન દ્વારા આચરવામાં આવેલી કૂટનીતિ જવાબદાર છે. ટીકાકારોનો આરોપ છે કે સાઉદી સરકાર ઇસ્લામના ઇતિહાસને ભૂંસી નાખવા માંગે છે. ૧૯૨૪માં સાઉદ પરિવારે મક્કા અને મદીના પર ફરીથી નિયંત્રણ મેળવ્યું તે પછી વહાબી સાઉદીઓએ પ્રાચીન કબરો, મસ્જિદો, ગુંબજો અને અન્ય માળખાઓનો નાશ કર્યો.

૨૫ એપ્રિલ ૧૯૨૫ના રોજ રાજા ઇબ્ને સાઉદની પરવાનગીથી વહાબી દળો દ્વારા મઝાર, ગુંબજો અને કબરોના પથ્થરોનો નાશ કરવામાં આવ્યો. અહીં નાશ પામેલી કબરોમાં પયગંબર મુહમ્મદની માતા અમીના, પિતા અબ્દુલ્લા ઇબ્ને અબ્દુલ-મુત્તાલિબ અને અન્ય પરિવારના સભ્યો ઉપરાંત અગ્રણી ઇમામોની કબરોનો પણ સમાવેશ થાય છે.

અહેવાલો કહે છે કે મક્કામાં ૧૯૮૫થી ૯૮ ટકા ઐતિહાસિક અને ઇસ્લામિક વારસાના સ્થળો તોડી પાડવામાં આવ્યાં છે. આવા એક નોંધપાત્ર સ્થળે પયગંબર મુહમ્મદના કાકા હમઝાનું ઘર પણ સામેલ હતું. આ ઘરને હોટલ બનાવવા માટે તોડી પાડવામાં આવ્યું હતું. તેવી જ રીતે, લગભગ એક દાયકા પહેલાં પયગંબર મુહમ્મદની પત્ની ખાદીજાહનું ઘર તોડી પાડવામાં આવ્યું હતું અને તે સ્થળે ૧,૪૦૦ જાહેર શૌચાલયો બનાવવામાં આવ્યાં હતાં.

નાશ પામેલા નોંધપાત્ર બાંધકામોમાં ઓટ્ટોમન પોર્ટિકોનો સમાવેશ થાય છે, જે એક મહત્વપૂર્ણ સ્થાપત્ય વિશેષતા હતી. આ માળખું ૧૭મી સદીનું હતું અને તેના વિશિષ્ટ કમાનો અને સ્તંભો માટે પ્રખ્યાત હતું. ૨૦૧૩માં ઓટ્ટોમન પોર્ટિકોના વિનાશથી તુર્કીમાં ભારે આક્રોશ ફેલાયો હતો. સાઉદીના શાસકો ઇસ્લામના ઐતિહાસિક વારસાનો નાશ કરવાને વિકાસ માને છે.

૧૯૨૫ના અંત સુધીમાં મક્કા, મદીના અને જેદ્દાહ ઇબ્ને સાઉદના નિયંત્રણ હેઠળ આવ્યાં. ઇબ્ને સાઉદે આ પ્રદેશ પર વિજય મેળવ્યો, સાઉદી અરેબિયા સ્થાપિત કર્યું અને તેલ-સમૃદ્ધ રાજ્ય પર શાસન કરતાં સાઉદી પરિવારની સ્થાપના કરી. ૧૯૨૬માં મક્કા, મદીના અને જેદ્દાહ પર નિયંત્રણ મેળવ્યા પછી અબ્દુલ અઝીઝ બિન સાઉદે પોતાને હિજાઝનો રાજા જાહેર કર્યો. તેઓ પહેલાથી જ નજદના સુલતાન હતા. પછીના વર્ષના જાન્યુઆરીમાં તેમણે નજદ અને હિજાઝનું એકીકરણ જાહેર કર્યું. તેમણે બ્રિટિશ સરકાર સાથેના કરાર હેઠળ આ માટે માન્યતા પણ મેળવી હતી. તે સમયે તેમણે ઇમામ તરીકે પોતાનું બિરુદ વાપર્યું હતું, પરંતુ સત્તાવાર રીતે તેમને બાદશાહ કહેવામાં આવતા હતા. ત્યારબાદ તેમણે આરબોને તેમની પરંપરાગત જીવનશૈલી બદલવાનો આદેશ આપ્યો. ઇબ્ને સાઉદે બેદુઈન જાતિઓ વચ્ચેના ઝઘડા, હુમલાઓ અને લૂંટફાટ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો.૧૮ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૩૨ના રોજ ઇબ્ને સાઉદે એક શાહી હુકમનામું બહાર પાડીને હિજાઝ અને સાઉદી અરેબિયાને એક દેશ તરીકે જાહેર કર્યા. ૨૩ સપ્ટેમ્બરના રોજ તેમણે એક શાહી હુકમનામું બહાર પાડ્યું, જેમાં કહેવામાં આવ્યું કે આરબ પ્રદેશ હવેથી રોયલ સાઉદી અરેબિયા તરીકે ઓળખાશે. મોટાભાગના સાઉદીઓ વિચરતી જીવનશૈલીથી ટેવાયેલા હતા. તેમની આર્થિક સ્થિતિ પણ નબળી હતી, પરંતુ ખનિજ તેલની શોધથી આ પ્રદેશનો માહોલ બદલાઈ ગયો.

- આ લેખમાં પ્રગટ થયેલાં વિચારો લેખકનાં પોતાના છે.

૧૯૨૪ માં સાઉદ પરિવારે મક્કા અને મદીના પર ફરીથી નિયંત્રણ મેળવ્યું તે પછી વહાબી સાઉદીઓએ પ્રાચીન કબરો, મસ્જિદો, ગુંબજો અને અન્ય માળખાંઓનો નાશ કર્યો હતો

‘દાયરા’ દમદાર કામગીરી પણ અંત અંસતોષકારક

મૂવી રિવ્યુ
અમર સોલંકી દ્વારા
ફિલ્મ: દાયરા (એ)
રેટીંગ: ★★☆☆☆
એક લાઈનનો પ્રતિભાવ: કરીના અને પૃથ્વીરાજના શાનદાર અભિનય અને થ્રિલર પ્લોટ છતાં ફિલ્મ સામાન્ય પ્રેક્ષકો માટે સરેરાશ સાબિત થાય છે.

અભિનેતાઃ પૃથ્વીરાજ સુકુમારન, કરીના કપૂર, પ્રગતિ મિશ્રા, જીતેન્દ્ર જોશી **નિર્માતાઃ** જંગલી પિક્ચર્સ, પેન સ્ટુડિયો **નિર્દેશકઃ** મેઘના ગુલઝાર

ડિસેમ્બર 2019માં હૈદરાબાદમાં યુવતી સાથે બળાત્કાર અને હત્યા અને ત્યારબાદ આરોપીઓનું એન્કાઉન્ટર દેશભરમાં સમાચારોમાં રહ્યું હતું તેના પર આધારીત છે ફિલ્મ દાયરા. ફિલ્મમાં ડીસીપી રમન કુમાર (પૃથ્વીરાજ સુકુમારન) અને ડીસીપી અજૂની કોહલી (કરીના કપૂર ખાન)ના કામ કરવાની શૈલી સાવ અલગ છે. એક અધિકારી કાયદાના દાયરામાં રહીને કામ કરવામાં માને છે, જ્યારે બીજો પરિણામ મેળવવા કાયદો તોડવામાં પણ અચકાતો નથી. એક ડીસીપી બળાત્કાર-હત્યા કેસની તપાસ કરી ચાર ગુનેગારોની ધરપકડ કરે છે અને ટ્રાયલ શરૂ થાય તે પહેલાં જ આત્મરક્ષણમાં તેમને એન્કાઉન્ટરમાં મારી નાખે છે. બાદમાં, બીજા ડીસીપીના નેતૃત્વમાં રચાયેલી એસઆઈટી (SIT)આ કામગીરીની તપાસ કરે છે. યશ કેસવાની, સીમા અગ્રવાલ અને મેઘના ગુલઝારે ખૂબ જ આકર્ષક વાર્તા અને પટકથા લખી છે. ફિલ્મનો પ્રથમ ભાગ પ્રેક્ષકોને શરૂઆતથી જ જકડી રાખે છે અને તેની ઝડપી ગતિ જોનારને મંત્રમુગ્ધ કરે છે. જોકે, ફિલ્મનો ક્લાઈમેક્સ દર્શકોને સંતોષ આપતો નથી. સામાન્ય પ્રેક્ષકો જે પ્રકારના વળાંક અને સંતોષકારક અંતની અપેક્ષા રાખતા હોય છે, તે અહીં મળતો નથી, જેના કારણે આ ફિલ્મ સામાન્ય દર્શકોને બદલે માત્ર ખાસ વર્ગના દર્શકોને પસંદ આવશે. ફિલ્મના સંવાદો ખૂબ જ સરસ લખાયા છે. અભિનયની વાત કરીએ તો, પૃથ્વીરાજ સુકુમારને ડીસીપી રમન કુમારના રોલમાં શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શન કર્યું છે. કરીના કપૂર ખાને ડીસીપી અજૂની કોહલી તરીકે અત્યંત પરિપક્વ અને અદ્ભુત અભિનય આપ્યો છે. જિતેન્દ્ર જોશી, ક્ષિતિ જોગ, પ્રગતિ મિશ્રા અને વિલનની ભૂમિકા ભજવનાર તમામ કલાકારોએ ઉત્કૃષ્ટ સાથ આપ્યો છે. મેઘના ગુલઝારનું નિર્દેશન ખૂબ જ સચોટ છે, પરંતુ અસંતોષકારક અંત ફિલ્મને નબળી પાડે છે. કેતન સોઢાનું બેકગ્રાઉન્ડ મ્યુઝિક, સૌરભ ગોસ્વામીની સિનેમેટોગ્રાફી સરસ છે જ્યારે એડિટિંગ અત્યંત શાર્પ છે.